10.2.2022

Hallintovaliokunta

**Valtioneuvoston selonteko kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista (VNS 6/2021 vp)**

Hallintovaliokunta on pyytänyt valtiovarainministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa edellä mainitusta selonteosta teemalla budjettinäkökulma ja kunnat.

## Budjetti

Otsikossa mainittuun selontekoon liittyvää rahoitusta ei ole huomioitu kevään 2021 julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2022–2025. Selontekoon ja erityisesti sen pohjalta uudistettavaan kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin liittyviin mahdollisiin rahoitustarpeisiin on varauduttava julkisen talouden suunnitelmassa (valtiontalouden kehyspäätöksessä) mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Hallituksen 31.1.2022 päivätyn lainsäädäntösuunnitelman mukaan hallituksen esitys uudeksi laiksi kotoutumisen edistämisestä olisi tarkoitus antaa eduskunnalle syyskuussa 2022, niin että voimaantuloaika olisi vuonna 2024 samanaikaisesti TE-palvelujen uudistuksen kanssa. Näin ollen mahdolliset rahoitustarpeet olisi huomioitava vuosia 2023–2026 koskevassa julkisen talouden suunnitelmassa, jonka valmistelu on käynnissä.

Valtiovarainministeriö suhtautuu pidättyväisesti seuraavan vaalikauden vuosiin kohdentuviin, uusiin harkinnanvaraisiin menoihin.

On hyvä, että selonteko sisältää maininnan: ”Rahoitustarpeita koskevat asiat käsitellään ja niistä päätetään valtiontalouden menokehyksen puitteissa valtion talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa sovittaen ne yhteen muiden julkisen talouden menotarpeiden kanssa.”

## Kunnat

Selonteossa esitetään alustavia lähtökohtia kotouttamisen järjestämisvastuisiin huomioitavaksi kotoutumislain kokonaisuudistuksessa. Kotoutumisen edistämisen vahvistamiseksi esitetään palveluiden järjestämisvastuiden tarkentamista selonteossa esitetyn kotoutumisohjelman toimeenpanon varmistamiseksi. Päävastuu työmarkkinoille pyrkivien työikäisten kotoutumisohjelman järjestämisestä olisi työllisyyspalveluilla. Kunnan vastuuta työvoiman ulkopuolella

olevien työikäisten kotoutumisen ohjaamisesta ja palveluista, mukaan lukien tarpeeseen vastaava kotoutumista edistävä koulutus, esitetään selkiytettävän. Kunnalle esitetään säädettävän selkeämpi kokonaisvastuu koordinoida kotoutumisen edistämistä ja palveluiden yhteensovittamista. Lisäksi kansainvälistä suojelua saavien vastaanoton ja alkuvaiheen palveluiden järjestämisestä säädettäisiin erikseen.

Edellä esitettyjen vastuiden mukaisesti kotoutumisen johdantojakson järjestäminen kunnassa olisi kunnalle uusi tehtävä, ja edellyttäisi tästä aiheutuvien kustannusten täysimääräistä korvaamista. Johdantojakson kustannukset tulisi korvata kunnille esimerkiksi nykyisen alkukartoituskorvauksen mukaisesti järjestettyjen johdantojaksojen määrän perusteella laskennallisena korvauksena.

Toinen vaihtoehto on kuntien peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmän uudistaminen siten, että kunnalle lainsäädännöllä annettu uusi tehtävä rahoitettaisiin täysimääräisesti kuntien peruspalveluiden valtionosuuden kautta. Tässä tapauksessa rahoitus vietäisiin kuntien peruspalveluiden valtionosuuksien laskennallisiin kustannuksiin. Koska rahoitus vietäisiin laskennallisiin kustannuksiin, olisi siten myös valtionosuusprosenttia korotettava niin, että efektiivisten valtionosuuksien määrän kasvu vastaisi täysimääräisesti kasvavaa todellista kustannusta. Rahoitus menisi laskennallisten kustannusten pohjaan eli tulevaisuudessa se noudattaisi normaaleja kuntien peruspalveluiden valtionosuuksien vuositarkastuksia (määräytymistekijämuutokset, indeksitarkastus, tehtävämuutokset ja kustannustenjaon tarkistus) ja muuttuisi niiden mukaan. Rahoitus ei olisi korvamerkittyä vaan osa kuntien yleiskatteista valtionosuutta. Vastaava menettely tulisi toteuttaa mahdollisten muiden kuntien uusien tehtävien kohdalla.

Muut käynnissä olevat rakenteelliset uudistukset, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistus sekä TE-palvelut 2024 -uudistus, tulee huomioida kotoutumislain uudistuksessa. Näin on ilmeisesti tarkoitus toimiakin.

Niina Suutarinen
neuvotteleva virkamies